

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1941 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 20 december 1940 dagtecknad proposition, nr 4, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att den för åren 1938—1941 gällande¹ indelningen i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering skall äga förlängd giltighet till och med utgången av år 1943.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 173 av herr *John Gustavson m. fl.* och motionen i andra kammaren nr 232 av herrar *Gardell* och *Mattsson*.

I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära, att i samband med den förestående omprövningen av andra delar av dyrortsgrupperingsproblemet även upphävandet av ortsgupperingen av folkpensionerna såsom en konsekvens av dyrortsgrupper-

¹ Jfr SFS 1937:163 och 1940:157.

ringssystemets avskaffande måtte tagas under övervägande; ävensom att åtgärder i sådant syfte snarast måtte vidtagas.

Genom lag den 23 april 1937 (nr 163) infördes i lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering bestämmelser om dyrortsgradering av folkpensionerna. Enligt 6 § 2 mom. första stycket utgår jämte grundpension tilläggspension med olika belopp i tre skilda ortsgrupper, betecknade med nummer 1, 2 och 3. Vidare stadgas i andra stycket, att indelningen i ortsgrupper verkställas på sådant sätt, att ortsgrupp med högre nummer omfattar orter med större levnadskostnader än ortsgrupp med lägre nummer. Indelningen verkställas enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar av den myndighet, som har att verkställa indelning i ortsgrupper enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928, och gäller för en tid av tio år i sänder.

Med hänsyn till de obestriddiga svårigheter, som kunde möta då det gällde att från början få till stånd en tillfredsställande ortsgruppering, intogs i övergångsbestämmelserna till 1937 års lag — förutom föreskrift att den skulle träda i kraft den 1 januari 1938 — det stadgandet, att indelningen i ortsgrupper jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket finge verkställas före sistnämnda dag och att den första gången skulle gälla endast för åren 1938—1940.

Sedan Kungl. Maj:t den 21 maj 1937 meddelat närmare föreskrifter rörande ortsgrupperingen, verkställdes sådan av socialstyrelsen. Styrelsens kungörelse angående indelning i ortsgrupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering utfärdades den 28 juni 1937 och intogs i Svensk författningssamling (nr 714).

Genom proposition (nr 60) framlades för 1940 års lagtima riksdag förslag att åt gällande indelning i ortsgrupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering skulle givas fortsatt giltighet till och med utgången av år 1941. Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 februari 1940 anförde föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att de förskjutningar i de lokala prisförhållandena, som den efter krigsutbrottet fortgående prisutvecklingen redan medfört och i fortsättningen kunde väntas medföra, syntes motivera, att någon ny indelning i ortsgrupper då icke verkställdes.

Propositionen bifölls av riksdagen. Lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering utfärdades därefter den 21 mars 1940 (nr 157).

I förevarande sammanhang må omnämnas, att den för åren 1935—1939 gällande indelningen för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunal inkomstskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd vid olika tillfällen givits förlängd giltighet, senast genom kungörelse den 14 juni 1940, nr 513, till och med utgången av år 1942.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist, har i propositionen anført, att den av nu pågående krig föranledda prisutvecklingen lär medföra sådana förskjutningar i de lokala prisförhållandena, att det icke torde vara

lämpligt att ännu på åtskillig tid verkställa någon ny indelning i ortsgrupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering. Med anledning härav föreslås att åt gällande indelning gives fortsatt giltighet under en två-årsperiod eller till och med utgången av år 1943.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

De fortlöpande förskjutningar i levnadskostnaderna, vilka äga rum såsom en följd av det nu pågående kriget, måste enligt utskottets mening medföra, att någon ny indelning i ortsgrupper enligt lagen om folkpensionering icke för närvarande kan genomföras. Utskottet biträder med hänsyn härtill det i propositionen framlagda förslaget, att åt den nu gällande indelningen skall givas förlängd giltighet intill utgången av år 1943.

Utskottet

Den i motionerna I: 173 och II: 232 berörda frågan om upphävande av folkpensionernas dyrortsgruppering utgör en del av det större spörsmålet, huruvida en dyrortsgruppering i olika hänseenden över huvud taget bör bibehållas eller icke. Enligt utskottets mening torde ifrågavarande spörsmål i sin helhet icke böra upptagas till närmare övervägande förrän prissförhållandena uppnått en större stabilitet, så att erforderliga ekonomiska undersökningar på längre sikt kunna verkställas. Då emellertid prissförhållandena på grund av krisläget allt fortfarande kunna komma att undergå betydande förskjutningar, anser utskottet, att frågan om dyrortsgrupperingens berättigande icke för närvarande bör göras till föremål för utredning. Utskottet finner sig med hänsyn härtill icke kunna tillstyrka bifall till det i motionerna framställda yrkandet.

Utskottet vill emellertid erinra, att enligt vad utskottet inhämtat socialvårdskommittén har för avsikt att till prövning upptaga frågan om en med hänsyn till behovet mera ändamålsenlig avvägning av folkpensionerna. Därvid kunna de i motionerna berörda omständigheterna, i den mån de böra inverka på frågan om folkpensionernas storlek, komma att vinna erforderligt beaktande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen; samt

B. att motionerna I: 173 och II: 232 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Linder*, *Hagman**, *Tamm*, *Forslund*, *Sten*, *Wistrand* och *Holstenson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage*, *Pettersson* i Hällbacken, *Molander* i Härnösand*, *Hermansson*, *von Seth**, *Wallén** och *Lundgren*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Holstenson*, vilken anför:

Orättvisorna i fråga om den gällande dyrortsgrupperingen ha under senare år allt mera framträtt och erkännas nu av de flesta. Olikheterna i fråga om hyreskostnaderna uppvägas väsentligen av bostädernas olika kvalitet, samt utjämnas alltmera i den mån som bostadsbeståndet förnyas, på grund av de stegrade byggnadskostnaderna på landsbygden. I fråga om livsmedelskostnaderna ha intressanta jämförelser kunnat göras (ex. 1941 års riksdagsprotokoll II kammaren nr 7, sid. 30—34), som visa, att kostnaderna för de viktigaste förnödenheterna ofta äro lika höga eller högre å de s. k. lägre dyrorterna som i Stockholm.

Den pågående fördyringen av olika slag utav förnödenheter synes även vara så pass likformig, att orättvisorna av den nuvarande grupperingen snarast synes ökas med tiden. I fråga om folkpensionerna synes problemet vara särskilt brännande, då det gäller att bereda rättvisa även åt landsbygdens gamla och fattiga människor.

Därför hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utredning och snara åtgärder för dyrortsgrupperingens avskaffande för beredande av rättvisare förhållanden i detta hänseende.

2) av herr *von Seth*.
